

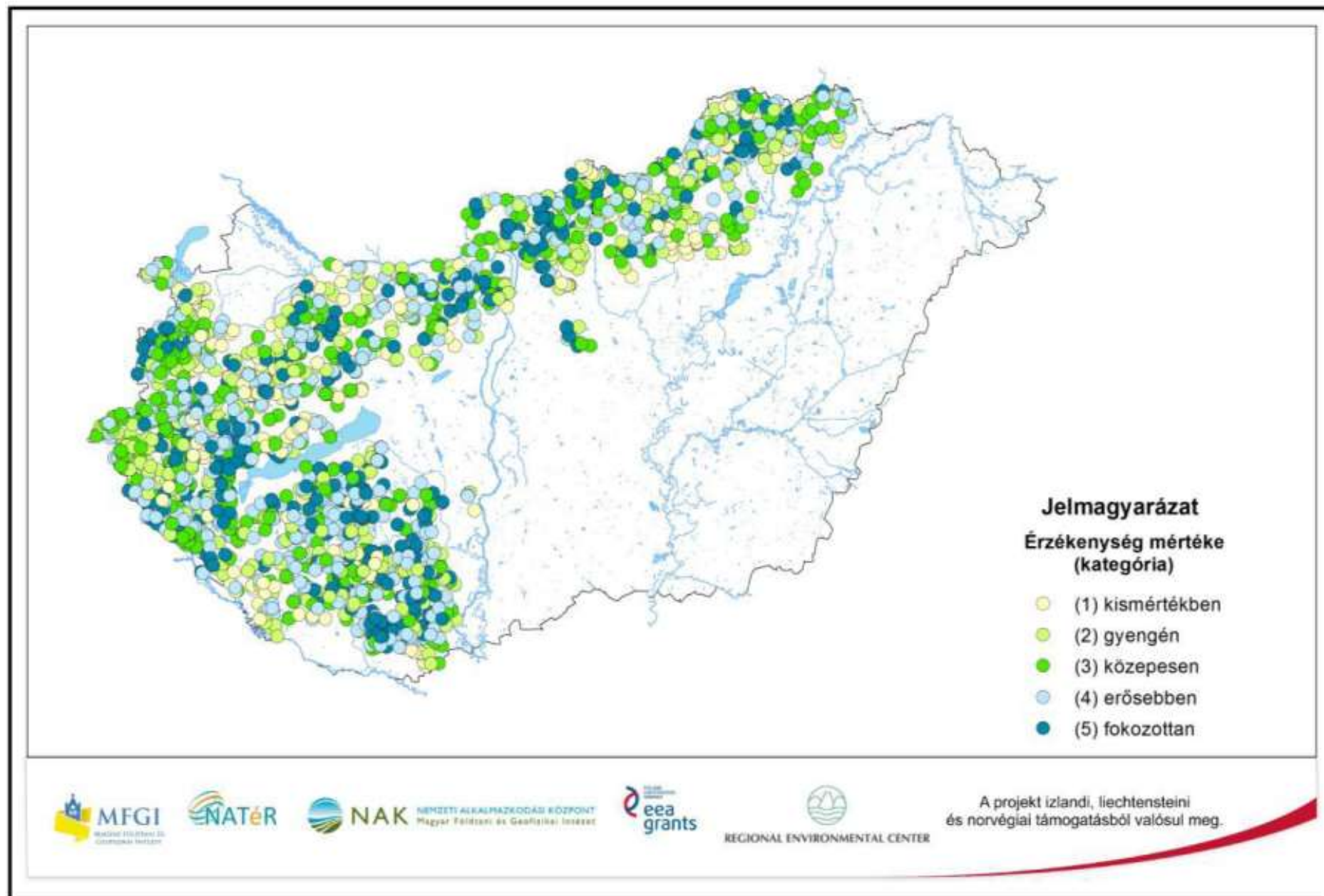
Természetes vízmegtartó megoldások

Villámárvizek mérséklési lehetőségei természetközeli módszerekkel

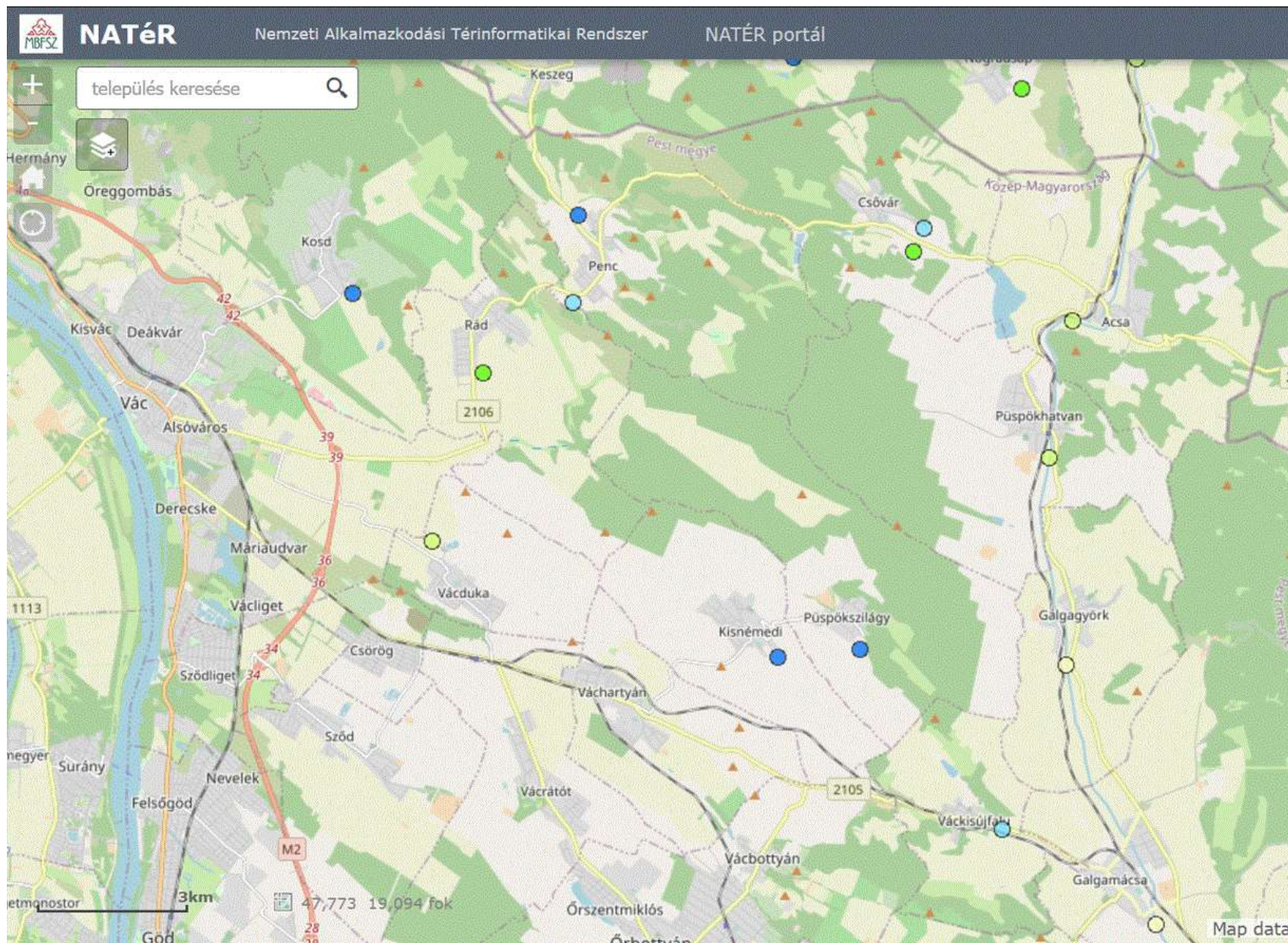
Kerpely Klára
WWF Magyarország

Villámárvizekkel veszélyeztetett települések (900)

A mintaterület települései

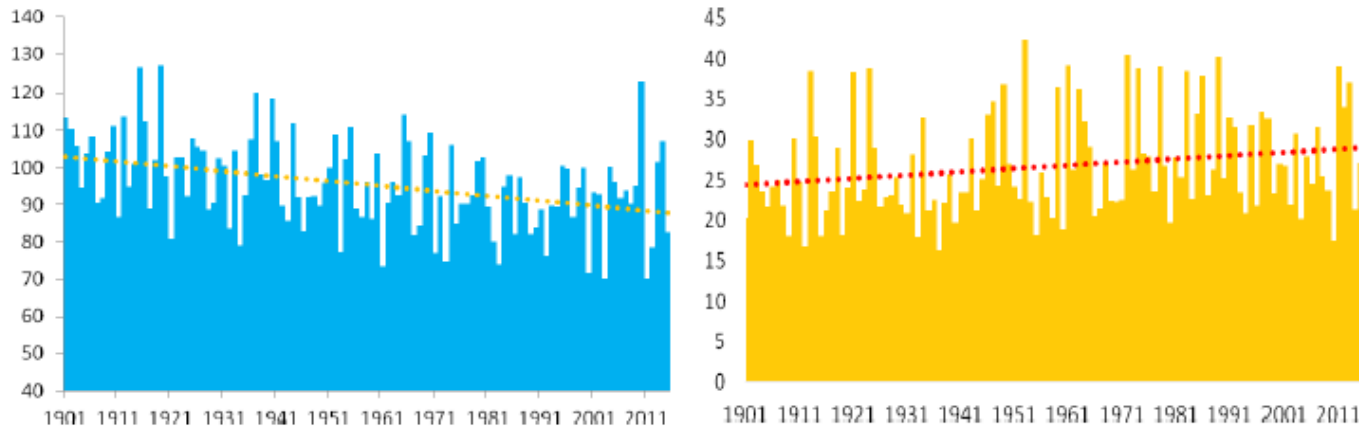
villamarviz_pont

Érzékenység - Vizsgált vízgyűjtők

- (1) kismértékben
- (2) gyengén
- (3) közepesen
- (4) erősebben
- (5) fokozottan

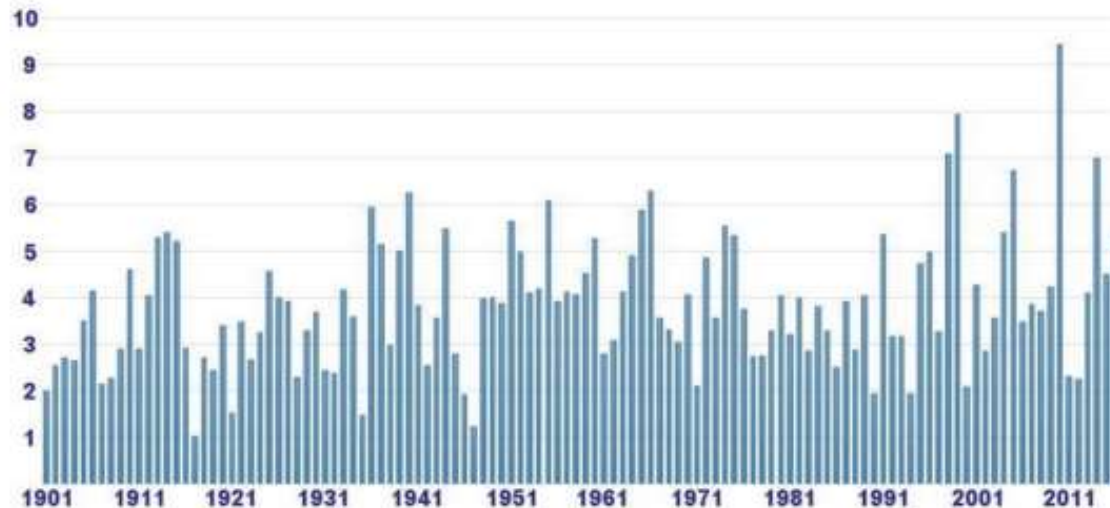
Csapadék változásai a klímaváltozás miatt

6. ábra: A csapadékos napok (>1mm) átlagos évi száma (balra) és a leghosszabb száraz időszakok alakulása az 1901–2015 időszakban (jobbra)

Forrás: Országos Meteorológiai Szolgálat

>20 mm nagyobb csapadékú napok száma növekszik

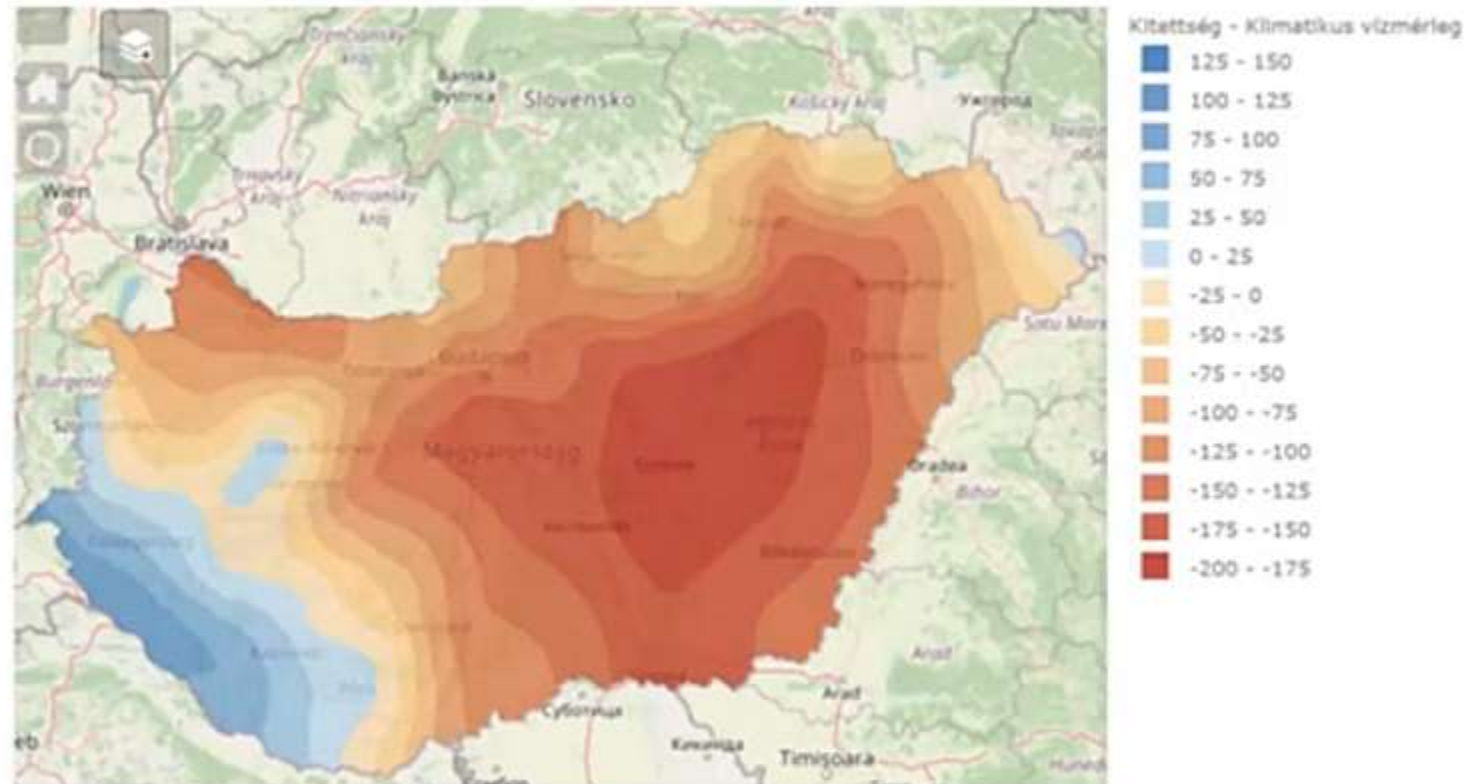
- **Átrendeződés** az évszakok között: télen nő, tavasszal és nyáron csökken.
- Télen nem hóként, hanem esőként hullik
- A **száraz időszakok** hossza nőtt (évi átlag 5 nappal)
- A csapadékos napok száma csökkent (átlag 14 nappal)
- A csapadék egyre inkább **hirtelen lezúduló** esők formájában fog érkezni.

Magyarország éghajlata aszályos

- Az ország legnagyobb részén:
Csapadék < Párolgás
- Folyókban gazdag, de csapadékban szegény ország vagyunk
- Csak folyóvizeinkből 37 van kiszáradófélben
- 7 éve még egy sem volt
- Duna-Tisza közti Homokhátság: félsivatag
- Mintegy 1000 kisebb-nagyobb tó száradt ki a Homokhátságon az elmúlt 100 évben

A piros színárnyalatú területek csapadékhiányosak

Klimatikus vízmérleg: az évi csapadékösszeg és az évi összes potenciális evapotranspiráció különbsége

Forrás: NATÉR

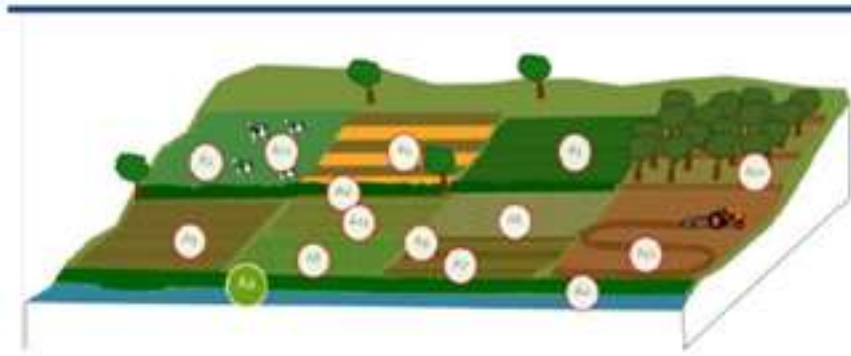
Egyszer túl sok – máskor túl kevés

Elraktározható a természet segítségével

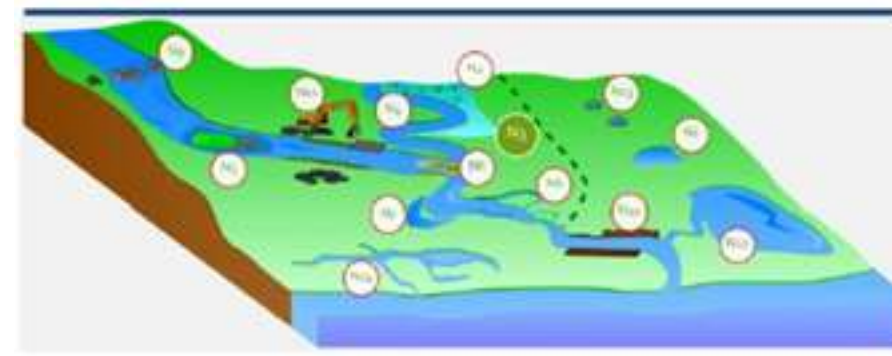
Természetes
víz megtartó
megoldások

- Országosan
- Vízgyűjtő szinten
- Településeken
- Mező- és erdőgazdálkodásban
- Saját kertben

Mezőgazdaság

Hidromorfológia

Települési környezet

Erdőgazdaság

Természetes vízmegtartó megoldások

- Természetesen megjelenő vizek felszíni visszatartása, majd beszivárogtatása, párologtatása, hasznosítása a növényzet által
- A lefolyás lelassítása a többszintes növényzet, a felszínformák és más természetet imitáló létesítmények által
- Logikája: helyet találni a tájban a víznek, és szisztematikusan visszatartani olyan helyeken, amik korábban is vizesélőhelyek voltak
- Felhasználni a talaj víztározó kapacitását
- Elkerülni a vízkárokat és megelőzni a vízhiányos időszakokat
- Zöld infrastruktúra: egyszerre vízgazdálkodás, természetvédelem és településfejlesztés

Villámárvizek kialakulását befolyásolja

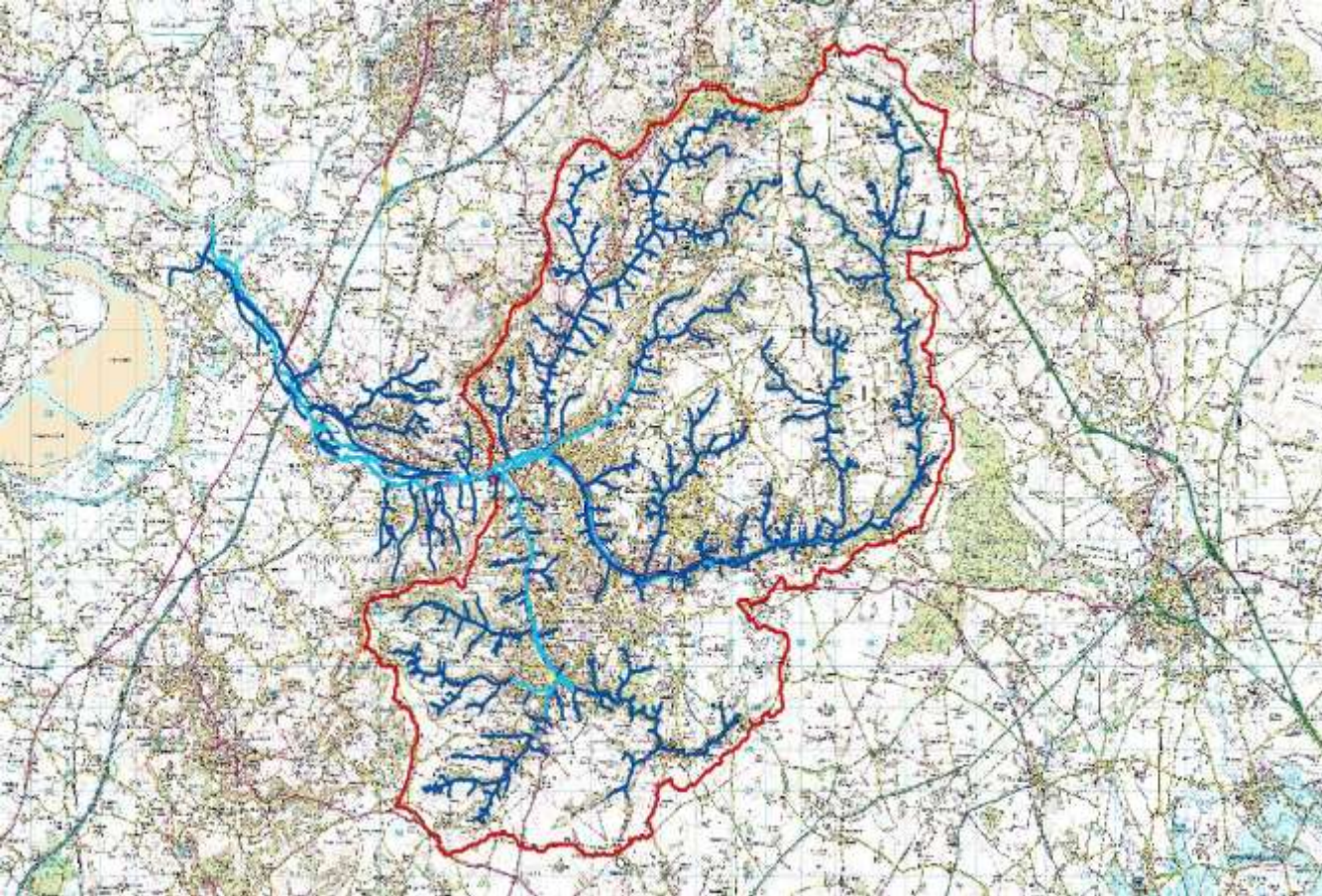

- vízgyűjtő-terület mérete
- alakja, lejtése
- felszínborítás
- lefolyás sebessége
- beépített patakpartok
- csapadék intenzitása

Természetes árvíz-megelőzés a felső vízgyűjtőn: Stroud

- A város több patak összefolyásánál fekszik
- 200 km² dombos vízgyűjtőterület
- Gyakran visszatérő, kisebb árvizek
- Több falu, tanya is veszélyeztetett a vízfolyások mellett

Mindenki számára előnyös megoldást kerestek

- Az árvíz kezelése a forrásánál hatékonyabb, mint az elöntés helyén történő védekezés
- Kicsi létesítmények, de nagyon sok helyen -> nagyobb biztonság
- Minél feljebb a vízgyűjtőn, annál jobb
- Helyi, természetes anyagokból
- Helyi földtulajdonosokkal közösen
- Nagyon olcsó beavatkozások

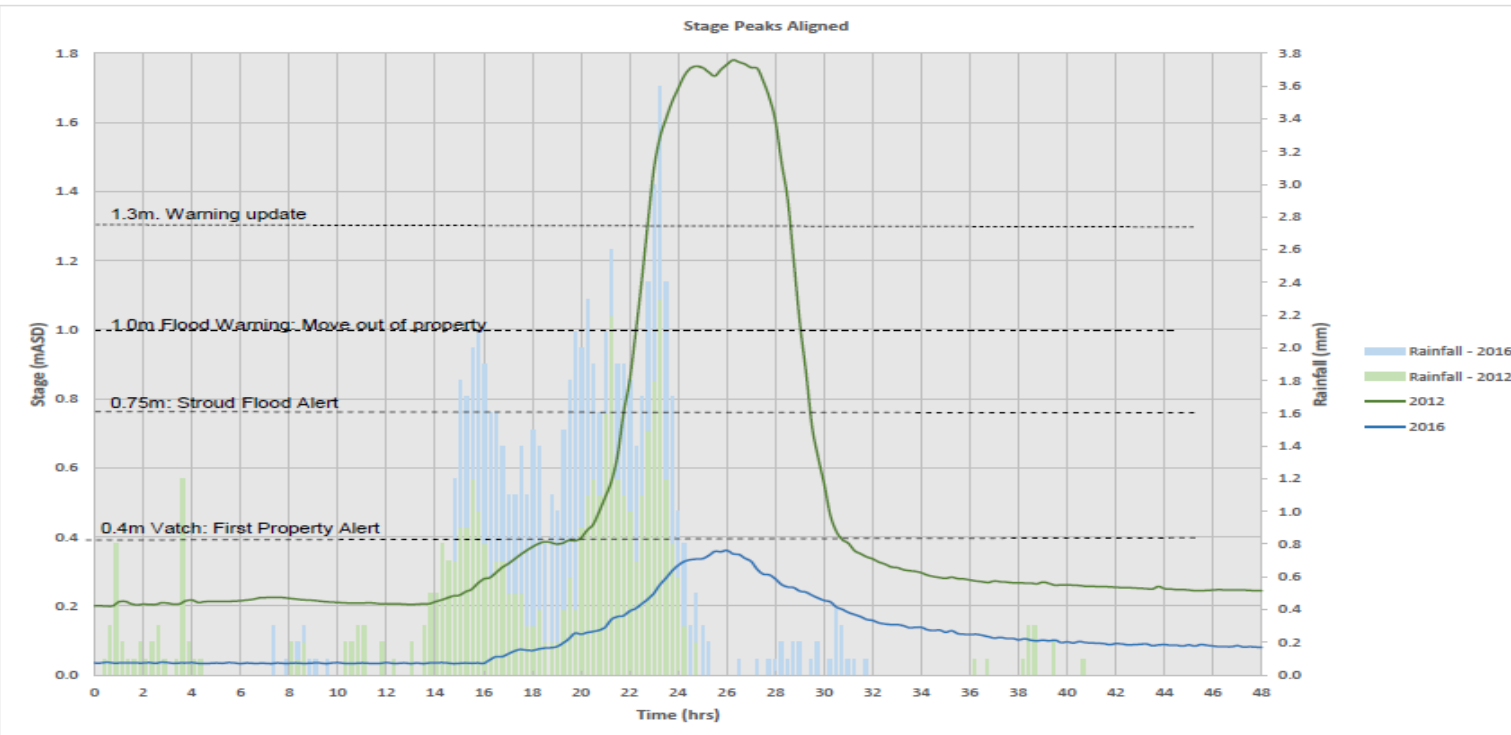
Hogyan működik a természetes árvízkezelés?

1. A vízgyűjtőn a **lefolyás sebességének és az összegyülekezés lassítása** az áramlási útvonalak érdességének növelésével: akadályokkal, növényzettel
2. A **lefolyás csökkentése a beszivárgás és párologtatás növelése** révén, kiléptetéssel a mederből nagyobb területekre, ahol nem okoz a víz károkat
3. A **csapadék átmeneti tárolása medencékben, sáncok vagy rönkgátak mögött**, a lefolyás késleltetése, az **árvízcsúcs ellaposítása**, majd a víz szabályozott leengedése

Első eredmények: 1 méterrel alacsonyabb árvízcsúcs

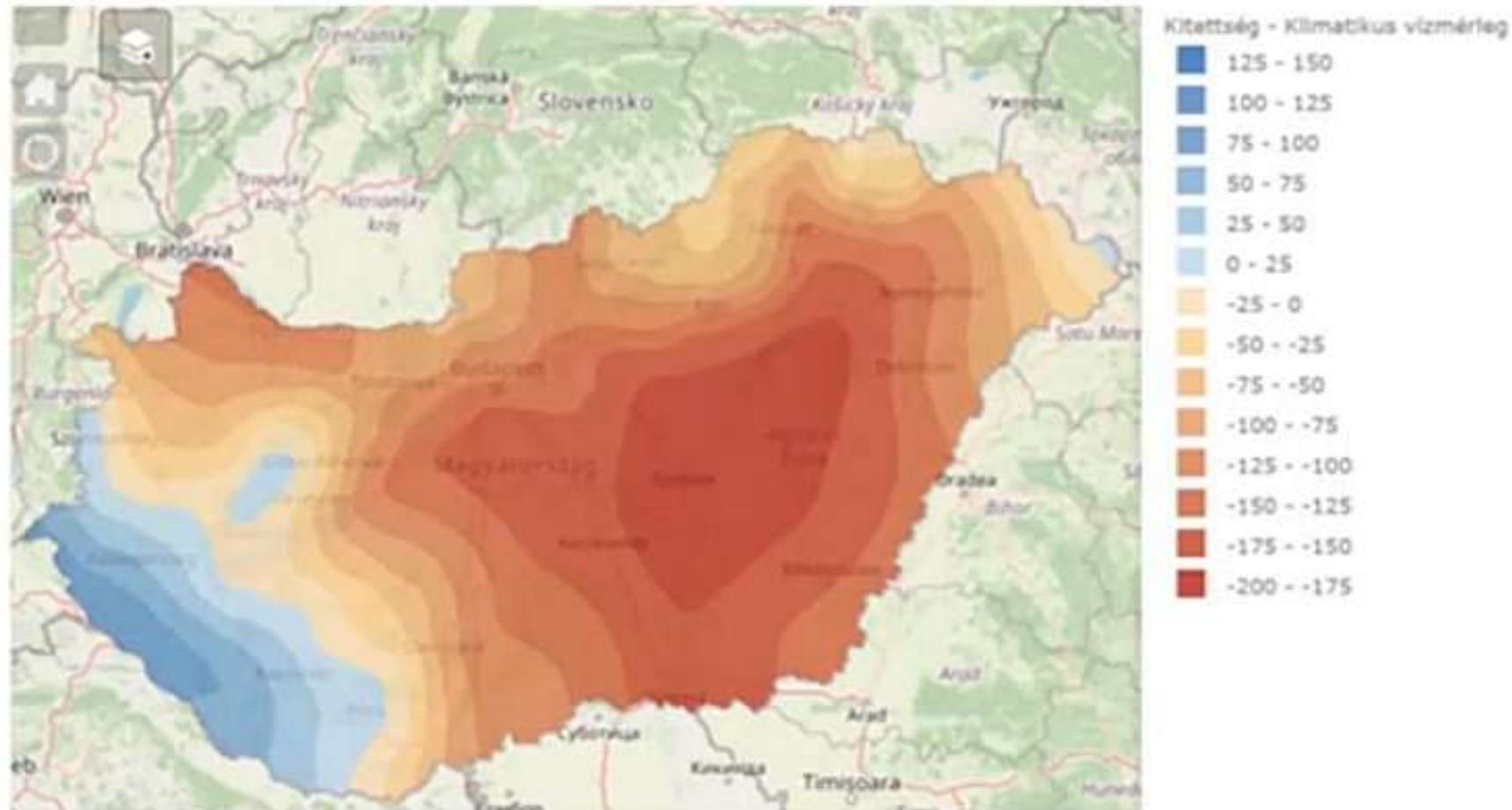

- Vízgyűjtő referens koordinálásában
- 40 helyi gazdálkodó részt vett a programban
- Helyi vállalkozók megtanulták, hogy lehet természetes lefolyáslassító rönkgátakat építeni
- Több száz beavatkozás készült el a Frome folyó vízgyűjtő területén
- 1 m-rel alacsonyabb árvízcsúcsot mértek

Itthon nem csak az árvíz...

A piros színárnyalatú területek csapadékhiányosak

Klimatikus vízmérleg: az évi csapadékösszeg és az évi összes potenciális evapotranspiráció különbsége

Forrás: NATÉR

Árvízmegeelőzés, dombvidéki vízvisszatartás legelőkön: Belford

---

- Néhány ház gyakori elöntése a patak által
- Felső vízgyűjtő kicsi: 6 km²
- Lefolyáslassítás, tározás, 30-40 kis beavatkozással
- Newcastle Egyetem szakértői részvételével tervezték meg
- Területhasználóknak nem hátrányos: legelők, kaszálók

Lefolyáslassítás és tározás egy kisvízfolyás árvizei ellen: Pickering

- Szűk, körbeépített meder a városban, gyakori elöntések
- Erdős lejtők, lápos fennsík a felső vízgyűjtőn
- Beavatkozások: erdősítés, rönkgátak, rözsegátak lecsapoló árkokban
- Helyi érintettek összefogása: egyetemek, hatóságok , erdőgazdálkodók
- Több száz kis beavatkozás plusz egy nagy záportározó
- Hódkísérlet

Nagy és kis léptékű zöld infrastruktúra kombinálva

Integrált szemlélet

	Rönkgát	Töltés
Kapacitás	1-3000 m ³	120 000 m ³
Ár	500 – 5000 font	2,7 millió font
Költséghatékonyság	1,69 font / m ³	26,6 font / m ³
Élettartam	8-10 év	50-100 év

Lengyelországban a vízhiányt kezelik

Klíímaváltozásból fakadó problémák az 1990-es években az Állami Erdészet területén:

1. Erdők szárazodása
2. Vizes élőhelyek kiszáradása
3. Erdőtüzek gyakoribbá válása
4. Szárazodásból kifolyólag meginduló kárláncolat
5. Kisvízfolyások árvizei településeket fenyegetnek

Alkalmazkodás átfogó vízvisszatartó programmal

Kis víztározó a Janów Lubelski erdészetnél

Kis zsilipek Kulawa Völgyben

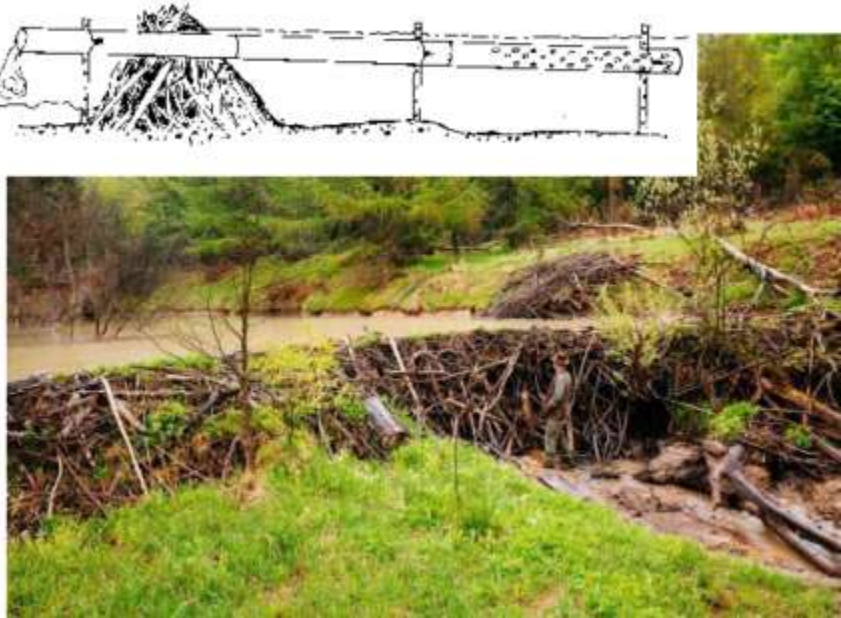
Mikroduzzasztás vízmegosztáshoz

Mikroélőhelyek kételtűeknek

A hód is szövetségük (Łosie)

Lecspoló csatornák elzárása a Szklarska Poręba erdészetnél

Csehországban belterületi patak-rehabilitációval párosul

- A megszokott árokpart helyett...

- Visszakanyargósítás és park

Települési zöldterület növelése, egészségesebb környezet, ingatlanok növekvő értéke, árvízveszély mérséklés

Kaszó LIFE – Vízvisszatartás erdőkben

- Somogy megye, Dél-Kelet Magyarország
- 2 vízvisszatartó tó rehabilitációja
- Korábban kirekesztett időszakos vízfolyások elrekesztése

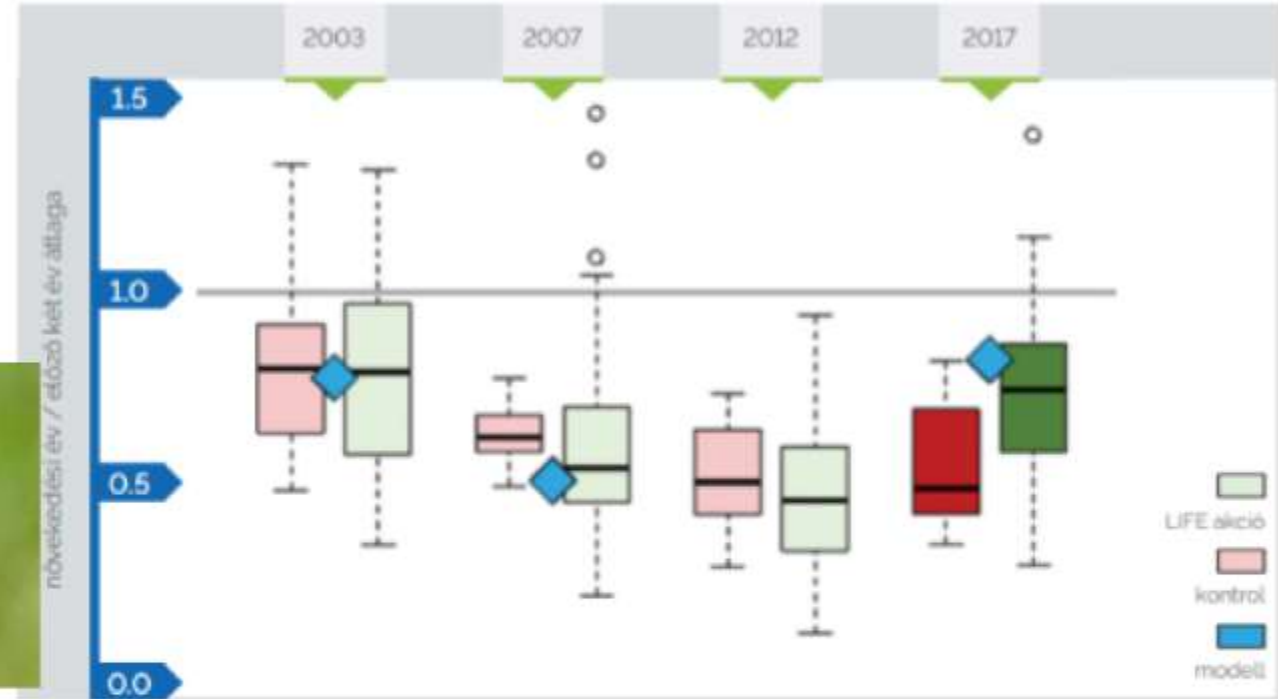
Bükk tó létrehozása: kb.1900m³ of vízvisszatartó képesség

Küvölgyi tavak (4 tó rendszere) helyreállítása, melyek 135 000 m³ vizet tartanak vissza.

Kaszó LIFE - eredmények

- Megemelkedett talajvízszint mutatható ki 300m-es körzetben, ami 200m-es körzetben tartós is.
- Gyenge bizonyíték a kék égerlevelész kártételének csökkenésére

Csökkent fanövekmény 4 aszályos esztendőben. 2017-ben, a vízvisszatartások után a csökkenés kimutathatóan alacsonyabb az égeres állományokban a beavatkozások előttihez képest. (Az adatok 180 fáról származnak).

Jásszentlászló: belvízcsatornák lezárásával jól szabályozható vízborítás kiterjedése, időtartama

Jászszentlászló – vízvisszatartás gazdasági haszna szántón

- A vetéstechnológia minden esetben ugyanaz, egyik terület sem volt öntözve
- Az egyetlen különbség a talajvízszint visszaemelése a gyökérzónába
- Nagyságrendekkel olcsóbb és hatékonyabb, mint az öntözés

Jászszentlászló – kaszált széna vízvisszatartás után

Természetes vízvisszatartó megoldások – miért nem használjuk őket többet?

Előnyök:

- **Helyi természeti erőforrásokat** használ: vízmosások, helyi faanyag, vízjárta területek, szürkevíz, stb.
- Helyi **társadalmi összefogást** ösztönzi
- **Többféle hasznot hoz több szektornak:** helyi mikroklíma szabályozása, rekreáció, vízkár-megelőzés, természetvédelem, mezőgazdaság
- **Olcsóbbak** a szürke infrastruktúrához képest
- **Táji szinten alkalmazva további hasznok** jelennek meg: táji léptékű vízhiány enyhítése, árvíz és belvízvédelem, kis vízkör (helyi csapadékképződés) élénkítése

Akadályok:

- **Többletvízre csak mint kártétel gondolunk**, nem mint erőforrás
- **Együttműködésre** van szükség a vízgyűjtőterületen belül
- Nagy **területigénye** lehet, nagyobb, mint a szürke-infrastruktúrának
- **Tulajdonviszonyok** sokszor nehezítik a sok kicsi beavatkozás megvalósítását
- Újszerű, ismeretlen
- Hatósági ügyintézése kialakulatlan
- Másféle **karbantartást** igényel

Köszönöm a figyelmet!

Kerpely Klára
WWF Magyarország Alapítvány
klara.kerpely@wwf.hu
+36302337368

